

Srebrenica iza zatvorenih vrata

Author: Dzevad Sabljakovic

Francuska javnost spriječena je da čuje vazno svjedočenje o Srebrenici u toku parlamentarne istrage.

Ponovo je francuska javnost ostala bez ključnih odgovora na pitanje - zašto međunarodna zajednica nije spriječila masakr oko 7000 muslimanskih civila od strane srpskih vlasti u julu 1995.godine u Srebrenici.

Bas kad je trebalo da dva francuska generala, ključna aktera događaja, Philippe Morillon i Bernard Janvier, 25. januara daju izjave pred Misijom francuskog parlamenta u Parizu, formiranom u julu prošle godine zbog ovog slučaja, stigla je odluka Ministarstva odbrane Francuske: biće saslušani bez prisustva javnosti.

Novinari i rođaci ubijenih već dugo žele da čuju objašnjenje Janviera, koji je 1995.godine bio komandant UNPROFOR za cijelu bivšu Jugoslaviju, zašto nije iskoristio svoja ovlaštenja, zatražio zračne udare i spasio civile.

Marc Semo, novinar pariskog dnevnika "Liberation", reagujući na iznenađujući tajni rad Misije je rekao: "To nije način na koji će Francuska ispitati svoju savjest".

Misiju je nerado formirao francuski parlament u julu prošle godine nakon dvogodišnjeg insistiranja francuskog udruženja "Ljekari bez granica". Njen zadatak je da ustanovi odgovornost francuskih visokih vojnih i političkih ličnosti za tragediju u Srebrenici, zoni pod zaštitom Ujedinjenih nacija za vrijeme rata u Bosni.

U julu 1995.godine, trupe bosanskih Srba pod komandom generala Ratka Mladica, optuženog za ratne zločine u Hagu, usle su u UN zaštićenu zonu, koju su obezbjeđivali holandski vojnici. U sledećih nekoliko dana ubijeno je 7000 muškaraca i dječaka muslimanske narodnosti, mnogi od njih izgubili su život u pokušaju da pobjegnu.

U novembru 1999.godine UN su objavile izvještaj u kojem se na 150 strana otvoreno govori o nedopustivim slabostima međunarodne zajednice u slučaju Srebrenice. "Pocinili smo neoprostive greške u procjeni razmjera zla s kojim smo bili suočeni i zbog toga nismo uspjeli da zaštitimo stanovnike Srebrenice od planiranog napada i masakra koji su pocinile sprkse s gane", rekao je generalni sekretar UN Kofi Anan.

Francuzi imaju razloga da se posebno bave tim slučajem. General Morion je kao komandant međunarodnih snaga za Bosnu i Hercegovinu usao u opkoljenu Srebrenicu 1993.godine, obećao stanovnicima zaštitu i alarmirao međunarodnu zajednicu, poslije čega je ovaj grad proglašen zonom pod zaštitom Ujedinjenih nacija.

Dvije godine kasnije general Janvier je kao komandant UNPROFOR za cijelu bivšu Jugoslaviju imao prava i ovlaštenja da zahtijeva zračne udare od NATO kako bi zaustavio napredovanje Mladicevih snaga. A, nije to učinio.

Zbog te odluke on je bio meta napada više asocijacija iz raznih evropskih zemalja. One su udružene u organizaciju "Međunarodna pravda za Srebrenicu" i zahtijevaju da se, zbog saučesništva u srebreničkom masakru, general Janvier izvede pred Haski sud zajedno sa Radovanom Karadžićem i Ratkom Mladicom.

Nema sumnje da su članovi Misije, iza zatvorenih vrata, morali pitati tog dana Janviera, zašto je u junu 1995, mjesec dana pred sprsku akciju, imao tri susreta sa generalom Ratkom Mladicom. "Ljekari bez granica", smatraju da je u tim kontaktima sklopljen pisani ili verbalni sporazum: Srbi neće pripadnike UNPROFOR-a uzeti kao taoce, sve dok avijacija NATO ne bombarduje njihove položaje.

Članove Misije svakako je zanimao i sadržaj Janvierovih kontakata sa visokim francuskim političkim i vojnim ličnostima u vrijeme srebreničkih zbivanja.

Prema svjedočenju francuskog premijera Alaina Juppea, 8. jula 1995. godine, kad su se Mladiceve snage uveliko raspoređivale oko "zaštićene zone Srebrenice", Janvier je bio u Parizu na konsultacijama, ali s kime još je pod velom tajne.

Juppe tvrdi da je s njim tada general Janvier razgovarao o problemima opsade Sarajeva. "Srebrenicu nismo ni pomenuli", tvrdi Juppe, "a ona je pala tri dana kasnije".

Generali Janvier i Morillon su među tridesetak visokih francuskih oficira koji su svjedoci i na procesima Haskog tribunala. Oni su na zahtjev tuzilastva u Hagu već dali iskaze, ali također iza zatvorenih vrata.

"Neophodno je da javne ličnosti, koje je pozvala parlamentarna misija o Srebrenici, svjedoče na analogan način.... Samo na taj način Misija može proizvesti svoj rad, omogućavajući Haskom tribunalu da nastavi svoje akcije.", rekao je u saopštenju ministarstva odbrane.

Medjutim, portparol Haskog tribunala Christian Chartier je rekao da istražna procedura tog suda nema nikakve veze sa načinom na koji će svoju istragu obavljati Misija francuskog parlamenta. "Nema nikakvog sporazuma o tome između Haskog tribunala i francuske vlade", rekao je Chartier.

Alain Juppe, francuski premijer u vrijeme srebreničkog masakra, dao je svoju izjavu 24. januara. On je krivicu što je izostalo bombardovanje, pokušao da prebaci na Holandjane. Naime, tvrdio je da su dva aviona F-16, 11. jula 1995. godine, izbacila na srpske položaje četiri bombe, ali da je zahtjev Holandije bio da se prestane sa bombardovanjem, jer se time ugrožava bezbjednost njenih vojnika.

Istog dana ga je demantovao ministar inostranih poslova Holandije Hans van Mierlo. "Nije istina da smo odbili pomoć", rekao je on. "Naprotiv, nismo prestajali da tražimo intervenciju avijacije, ali je general Janvier odbio da nam je pruži iz razloga koji ni do danas nisu rasvijetljeni".

Mierlo tvrdi da kad je najzad došlo do intervencije, već je bilo kasno. "Mladic je zaprijetio da će u slučaju novog bombardovanja otvoriti artiljerijsku vatru na holandsku bazu. U tom trenutku u bazi je bilo nekoliko hiljada bosnjackih izbjeglica i stotinjak 'plavih sljemova'. Završilo bi se to krvlju do koljena. Tek tada smo tražili obustavu bombardovanja".

"Ljekari bez granica" vjeruju da je general Janvier bio "uzdržan" uz znanje samog francuskog predsjednika Chiraca. To je 30. januara pred Misijom demantovao bivši diplomatski savjetnik predsjednika Chiraca, a sada ambasador Francuske pri Ujedinjenim nacijama, Jean-David Levitte.

"Predsjednik Chirac se ni u jednom trenutku nije suprotstavljao bombardovanju koji bi spriječilo napad srpskih snaga na Srebrenicu", naglasio je Levitt i dodao: "Tim podmetanjem želi se samo prljati njegova cast".

On je podsjetio da je na dan pada Srebrenice u ruke Mladicevih snaga, Chirac boravio na njemacko-francuskom samitu u Strasbourgu.

“Jaques Chirak je eksplodirao od bijesa kad je cuo da Srebrenica pada”, pricao je Levitt. “Osamnaest aviona NATO saveza je moglo intervenisati 11.jula 1995.godine. Sest je dobilo naredjenje da to i ucine. Dva aviona su izbacila bombe u 14: 40 tog dana. Medjutim, bosanski Srbi su tada preko radija zaprijetili da ce bombardovati Srebrenicu i pobiti zarobljene holandske vojnike. Holandske vlasti digle su uzbunu i na sve strane u vise navrata su zahtijevale obustavu intervencije NATO”, obrazlozio je Levitt.

Njegovo svjedocenje, gotovo nema sumnje, ponovo ce razbuktati polemiku na relaciji Holandija-Francuska ko je vise odgovoran za srebrenicku tragediju: vojnici holandskog kontigenta UNPROFOR-a ili francuski generali od kojih je jedan tog trenutka bio komandant medjunarodnih snaga.

Ali, i dalje ce se ocekivati odgovori od generala Janviera. Da li je on sam potcijenio razmjere ofanzive Mladicevih trupa? Da li su mogucu intervenciju NATO avijacije sprijecili Pariz i druge zapadne prijestolnice, kako bi se otarasili u tom trenutku poslednje muslimanske enklave u istocnoj Bosni, koja je vec dugo bila etnicki ociscena od Srba i bilo ju je sve teze odrzati?

Da li je bas tada omogucena podjela Bosne na dva entiteta, koja je takticki realizovana za manje od pola godine poslije srebrenicke drame?

“Rupa u istrazi moze se zatvoriti samo ako se u cjelosti objavi iskaz generala Janviera” rekla je Franoise Bouchet-Saulnier, jedna od celnih licnosti “Ljekara bez granice”

Dzevad Sabljakovic je dopisnik agencije SENSE iz Pariza.

Location: [Bosnia and Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/srebrenica-iza-zatvorenih-vrata>